

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Axa prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente

Titlul proiectului: „Optimizarea proceselor în concordanță cu Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice la nivelul Municipiului Deva”

COD SIPOCA/SMIS 536/126422

Metodologie de prioritizare a investițiilor la nivelul UAT Deva

Găulea Patricia-Elena

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

CUPRINS

- 1. Aspecte introductive și justificare**
- 2. Elemente specifice municipiului Deva: specificul regiunii, istorie și caracteristici socio-demografice**
- 3. Conceptul de dezvoltare locală; descentralizare *versus* strategii naționale. Concepte de definit. Principii orizontale.**
 - 3.1. Concepte. Glosar.
 - 3.2. Principii orizontale.
- 4. Principii, criterii și metodologii în materia prioritizării investițiilor**
 - 4.1. Cadrul normativ în materia investițiilor naționale; norme metodologice
 - 4.2. Ghiduri și metodologii – principii utile
 - 4.3. Principiile prioritizării investițiilor la nivelul UAT Deva, ținând cont de necesitatea echilibrului între investiții și rezultate, precum și de prioritizarea importanței domeniilor strategice
 - 4.4. UAT Deva, documente programatice și funcționale
- 5. Concluzii**
- 6. Anexe**
- 7. Bibliografie**

Metodologie de prioritizare a investițiilor la nivelul UAT Deva

1. Aspecte introductive și justificare

O activitate foarte importantă în implementarea cu succes a proiectului o constituie elaborarea unor criterii de prioritizare a investițiilor în sectoare precum: educația, sănătatea, asistența socială, infrastructura de mediu și infrastructura de transport.

Rolul acestor criterii este acela de a sprijini realizarea bugetului UAT Deva pentru anii 2020 și 2021, în spiritul unei gestionări clare, coerente și consistente a finanțelor, având în vedere principiile dezvoltării locale și ale bunei guvernări.

Pentru acest lucru, în cadrul proiectului sunt necesari doi pași succesivi:

1. mai întâi se va realiza o metodologie de prioritizare a investițiilor la nivelul UAT Deva, potrivit normelor legale în vigoare și principiilor bunei guvernante,
2. după care, în baza metodologiei realizate, se vor concretiza și delimita faptic criteriile concrete de prioritizare a investițiilor în cele cinci sectoare de mai sus, considerate ca sectoare sensibile la nivelul societății românești și care merită cu

prioritate atenția factorilor de decizie pentru eficientizare, continuitate și adăugarea de plus-valoare.

În temeiul celor doi pași prezentați mai sus, care constituie subactivități specifice ale proiectului, se va asigura trecerea de la abstract la concret, de la programare principială și întemeiere conceptuală către concretețea și pragmatismul unor seturi de criterii simple, clare, coerente, care să permită decidentului public folosirea resurselor financiare într-o manieră conformă cu nevoile specifice ale comunității locale din Deva.

Astfel, realizarea prezentei metodologii ce reprezintă primul pas în etapizarea prezentată mai sus, se justifică tocmai prin necesitatea fixării unor principii care vin în continuarea celor prevăzute de lege, fără însă a se opri în mod limitativ la prevederile legii, adaptând și interpretând textul legal la specificul local și regional.

“*Firul roșu*” pe care prezenta metodologie își propune să îl urmeze este dat de dificultatea pe care autoritățile publice o au în a selecta sectoarele de investiții sau investițiile în sine pe baza unor principii coerente. Fundamentarea deciziei factorului public trebuie să fie în egală măsură conformă criteriilor legale stabilite prin hotărârea Guvernului nr.363/2018 pentru modificarea și completarea normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice, aprobate prin hotărârea Guvernului nr. 225/2014, cât și principiilor generale investiționale, corelate cu nevoile locale și centrate în jurul ideii de oportunitate și de sporirea gradului de beneficii sociale.

Metodologia de față, dincolo de principiile generale pe care le va enunța, de analiza acestora și de prezentarea unor repere de recunoaștere

a proiectelor ce pot aduce plus-valoare și un nivel ridicat de cheltuire eficientă a banului public, va ține cont de specificul UAT Deva, de nevoile colectivității locale respective, de investițiile realizate sau de planurile de investiții în curs, adaptând principiile generale la necesitățile locale.

Pe lângă enunțurile teoretice, prezenta metodologie va conține și exemple practice și de bune-practici, fie deja implementate la nivelul UAT Deva, fie care pot fi transplantate de la nivelul altor UAT-uri din țară către Deva.

La nivelul elementelor generale care vor da conformație metodologiei vom întâlni și un glosar de termeni, concepte și noțiuni care vor fi fie definite, fie precizate, fie analizate.

Dintre acestea, cu titlu de exemplu, amintim: conceptul de investiție; clasificarea investițiilor; investițiile și conceptul dezvoltării durabile; strategiile regionale și locale de investiții; politicile sectoriale de investiții; politicile de investiții în amenajarea teritoriului; politicile de investiții pentru dezvoltare regională; politicile de investiții referitoare la dezvoltarea urbană; politicile de finanțare a programelor de investiții în infrastructură; conținutul deciziei de investiții și modalitățile de abordare; decizia de investiții în practica social - economică românească; agenții procesului investițional; etapele procesului investițional; actualizarea – metodă de evaluare dinamică a eficienței economice a investițiilor; evaluarea fezabilității proiectelor de investiții; planificarea și implementarea proiectelor de investiții; statistica investițiilor.

Tot din punctul de vedere al justificării necesității metodologiei de față, trebuie înțeles că întreaga pleiadă de activități care țin de procesul de elaborare a planului multianual de investiții corelat cu alocarea unor resurse financiare limitate are rolul de a îndrepta decizia factorului public către obiective concrete de investiții care pot genera maximizarea efectelor la nivel socio-economic local.

“A investi” ar trebui să fie sinonim cu “a spori” în sensul în care trebuie alese bine acele sectoare deficitare în care, dacă vor crește investițiile, se vor maximiza rezultatele pozitive nu doar sub aspect financiar-economic, ci și din perspectiva dezideratului construirii unui oraș al viitorului de tipul unui smart-city european.

Pentru aceasta, trebuie să existe o corelație între principiile orizontale prin promovarea unei atitudini orientate către economisirea resurselor (apă, electricitate, hârtie, toner etc.), promovarea utilizării suporturilor electronice pentru stocarea și transmiterea informațiilor, evitarea folosirii resurselor care pot produce modificări și dezechilibre naturale, gândirea socială preventivă în vederea construirii unei societăți a viitorului total incluzivă și nediscriminatorie, cel puțin în sensul respectării principiului egalității de șanse și al abordării integratoare.

Prezenta metodologie ține cont și de principiile menționate în *Ghidul pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală*¹, document util de lucru pentru factorii decizionali din cadrul administrației publice locale, nelimitându-se însă la criteriile, recomandările și strategiile dezvoltate în instrumentul mai

¹ Document ce poate fi consultat la următorul link: <http://poca.ro/wp-content/uploads/2016/04/Anexa-VI-Ghid-APL-1.pdf>

sus-menționat, ci adaptând tehnicile, metodele și etapele de lucru la necesitățile concrete în domeniul investițional sesizate la nivelul UAT Deva.

2. Elemente specifice municipiului Deva: **specificul regiunii, istorie și caracteristici socio-demografice**

În cele ce urmează vom face o scurtă prezentare a municipiului Deva² din punct de vedere geografic, istoric, demografic, climatic etc.

Ca municipiu-reședință de județ al Hunedoarei, Deva are alături localitățile Sântuhalm, Archia, Bârcea Mică și Cristur.

Situat în partea centrală a județului Hunedoara, orașul se află la o altitudine de 187 metri față de nivelul mării, pe malul stâng al cursului mijlociu al râului Mureșului.

Deva se învecinează cu Munții Poiana Ruscă și Munții Zarandului în vest, cu Munții Apuseni în nord, cu Măgura Uroiului în est. Dealurile din apropierea orașului sunt ultimele ramificații nordice ale Munților Poiana Ruscă, având o înălțime maximă de 697 metri și cuprinzând orașul ca într-un semicerc, ferindu-l de excese climatice.

² Informațiile generale despre municipiul Deva sunt accesibile și pe website-ul <https://ro.wikipedia.org/wiki/Deva>, de unde au fost preluate, sau în *Strategia integrată pentru dezvoltare urbană a municipiului Deva, 2014-2013*, document ce poate fi consultat la următorul link: https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/5613/SIDU_final_2017.pdf

Din punct de vedere demografic, conform datelor recensământului efectuat în 2011, populația municipiului Deva se ridică la 61.123 de locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 69.257 de locuitori. Peste 80% dintre locuitori sunt români, iar principalele minorități sunt reprezentate de maghiari (7,21%) și romi (1,24%). Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși (76,5%), dar există și minorități de romano-catolici (6,46%), penticostali (2,68%), reformați (2,34%), baptiști (1,38%) și greco-catolici (1,14%).

Din punct de vedere toponimic se pare că Deva provine din cuvântul antic *dava*, care înseamna cetate. Ar mai fi și teorii care susțin că numele s-ar trage de la o legiune romană care s-a transferat pe locul actualului municipiu de la *Castrum Deva*, acum Chester în Marea Britanie. Există și argumente de ordin lingvistic care arată că toponimul *Deva* provine din cuvântul slav *deva*, care înseamnă „fecioară”.

Atestată documentar întâia dată la 1269, prin cuvintele latine *castro Dewa*, în perioada medievală cetatea era cunoscută pe hărți ca Deva sau Dewan.

Din punct de vedere climatic, orașul Deva beneficiază de cea mai temperată climă din întreg Ardealul, fiind ferit de curenți și așezat la o altitudine relativ joasă. De-a lungul culoarului Mureșului se simt influențe submediteraneene, iar masele de aer atlantic încărcate cu umezeală nu afectează orașul, fiind protejat de Munții Apuseni și Munții Poiana Ruscă. Verile nu sunt excesiv de călduroase, iar iernile sunt blânde, lipsite de geruri puternice.

Din punct de vedere istoric, la sfârșitul secolului al XIII-lea cetatea Devei devine reședința voievozilor Roland Borșa și Ladislau Kán, de unde aceștia își exercitau autoritatea asupra voievodatului Transilvaniei.

Alegerea cetății drept reședință voievodală dovedește că aceasta era puternică și dispunea de construcții suficiente pentru a satisface pretențiile curții. După 1315 cetatea reîntră în stăpânirea regelui Carol Robert de Anjou. Castelanii cetății Deva sunt în secolul al XIV-lea și comiți ai comitatului Hunedoara.

Orașul Deva a fost, până în 1920, reședința comitatului Hunedoara, apoi a județului Hunedoara (în perioada interbelică).

Inițial, Tribunalul din Deva s-a aflat sub jurisdicția Curții de Apel Cluj, până la desființarea curților de apel în anul 1952. Din 1992 se află sub jurisdicția Curții de Apel Alba Iulia.

Sub aspect cultural, sunt mai multe instituții și societăți culturale care au funcționat sau mai funcționează încă în Deva. Astfel, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara — Deva este o instituție cu profil enciclopedic pusă în slujba comunității județene și care permite accesul nelimitat și gratuit la colecții, baze de date și la alte surse proprii de informații.

Întâlnim și Asociația Culturală "Casina Națională" din Deva, înființată în anul 1842, și care are ca scop promovarea culturii din orașul Deva, dar și din județul Hunedoara.

Teatrul de Artă Deva, renovat în 2009, este un alt reper al culturii devene, pe scena acestuia fiind prezentate celebre piese de teatru.

Sub aspect turistic, Deva și regiunea limitrofă reprezintă un real filon.

Întâlnim ruinele Cetății Deva, de pe Dealu Cetății, care au fost și rămân un obiectiv turistic important.

În ultimii ani a fost conceput un program de amenajare a Cetății, proiect foarte controversat, pentru a o pune în valoare și a o face accesibilă tuturor vârstelor: instalarea unui telescaun și amenajarea unei terase în incinta fortificației (idee abandonată ulterior la insistențele reprezentanților Muzeului Deva).

Odată ajuns sus lângă ruinele cetății, ni se dezvăluie panorama orașului și a împrejurimilor. Se vorbește despre existența unui tunel subteran care unea Cetatea Devei de Castelul de la Hunedoara.

La poalele dealului se întinde „Parcul Cetății”. La intrarea dinspre sud a parcului se află casa lui Dr. Petru Groza („casa fără acoperiș” cum îi spun locuitorii vârstnici), care se preconizează a fi transformată în muzeu memorial.

În nord-vestul parcului, la marginea dinspre dealul cetății, se află castelul *Magna Curia*, construit în secolul XVI. Inițial castelul a fost conceput în stilul Renașterii, dar restaurările ulterioare (din timpul lui Gabriel Bethlen, în anul 1621, precum și cele din prima jumătate a secolului XVIII) i-au adăugat și elemente de artă barocă. În prezent complexul arhitectonic *Magna Curia* adăpostește Muzeul Județean Deva (secțiile de istorie și științe naturale).

La marginea de est a parcului este fostul liceu sportiv, astăzi Colegiu Național Sportiv „Cetate” Deva, renumit pentru generațiile de gimnaste precum: Nadia Comăneci, Ecaterina Szabo, Daniela Silivaș (născută în Deva), ș.a. Olimpicele au fiecare câte o statuie-bust. După sala de sport se

ascunde „Stadionul Cetate”, unde evoluează echipa de fotbal „Mureșul Deva”, terenul de antrenamente, terenuri de tenis de câmp și Complexul Aqualand.

Alte clădiri cu o bogată încărcătură istorică, dar și arhitecturală care mai pot fi întâlnite în Deva sunt: Palatul Tribunalului, Judecătoria, Parchetul Județean, Colegiul Național Decebal, renovat în 2004, Teatrul de Revistă al Devei, fostul sediu al Băncii Naționale, Primăria, Biserica Reformată, restaurantul Casina, Liceul Pedagogic „Sabin Drăgoi” și Școala Generală „Regina Maria” — care împreună sunt cunoscute localnicilor drept Centrul Vechi.

În orașul Deva există o statuie a împăratului Traian, precum și mai multe statui ale lui Decebal, ca un omagiu față de rădăcinile noastre daco-romane.

Întâlnim și câteva instituții de învățământ superior, precum: Societatea „Ateneul Român” - Universitatea Ecologică „Traian”; Universitatea „Spiru Haret” (filială); Universitatea de Vest Timișoara. Colegiul de Instructori; Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” (filială).

3. Conceptul de dezvoltare locală; descentralizare versus strategii naționale. Concepte de definit. Principii orizontale.

Prioritizarea investițiilor reprezintă unul dintre conceptele cu care operează dezvoltarea locală, ce trebuie mereu încadrată în strategiile naționale, sectoriale sau de domeniu, dar fără a uita principiul descentralizării și al autonomiei locale, ce lasă posibilitatea autorităților locale să apeleze la idei, proiecte, tehnici specifice dezvoltării locale, particularizate și eficientizate în funcție de specificul comunităților locale respective.

În acest sens, foarte importantă este definirea unor concepte operaționale pentru a putea înțelege mai bine demersul metodologic al acestui ghid, ceea ce vom face în cele ce urmează, folosind definiții deja consacrate la nivelul unor instrumente, ghiduri sau acte normative interne.

3.1. Concepte. Glosar.

- **Conceptul de investiție** – Investițiile reprezintă cel mai important stimul pentru orice activitate de natură economică. În cadrul economiei naționale, investițiile constituie elementul fundamental care inițiază și dezvoltă orice activitate umană, având funcțiile și rolul unui adevărat motor pentru sistemul socio-economic. Efectele pozitive ale investițiilor pentru economia națională nu se limitează numai la creșterea economică, ci asigură însăși dezvoltarea societății per ansamblu. „Investiția este efortul financiar actual făcut pentru un viitor mai bun, creat prin dezvoltare și modernizare, având ca sursă de finanțare renunțarea la

consumuri actuale sigure, dar mici și neperformante, în favoarea unor consumuri viitoare mai mari și într-o structură modernă, mai aproape de opțiunile utilizatorilor, dar probabile.³”

- **Clasificarea investițiilor** se poate face după mai multe criterii: a) după natura lor; b) după modul de realizare a lucrărilor ; c) după cum sunt privite pe piața financiară ; d) după riscul proiectului de investiție ; e) după natura tehnologică ; f) după caracterul lor ; g) după sursele de finanțare ; h) după relația dintre investiția realizată și proiectul principal.
- **Criteriile financiare avute în vedere pentru evaluarea proiectelor de investiții** constau în: influența acestor proiecte asupra rezultatelor și rentabilității întreprinderii; influența lor asupra echilibrului financiar; influența lor asupra mărimii riscurilor suportate de întreprindere.
- **Descentralizarea** este procesul prin care se trece de la un sistem administrativ bazat pe subordonarea ierarhică a autorităților locale (învestate în funcție de suprastructura de nivel național) față de cele centrale către un sistem prin care soluționarea problemelor locale se face de cei aleși la nivelul corpului electoral local.
- **Entitate publică**⁴ este o autoritate publică, o instituție publică, o companie/o societate națională, o regie autonomă, o societate la care

³ G. Prelipcean, *Fundamente economice ale investițiilor*, Ed. Universității, Suceava 2000, pag. 4

statul sau o unitate administrativ-teritorială este acționar majoritar, cu personalitate juridică, care utilizează/administrează fonduri publice și/sau patrimoniu public.

- **Entitate publică locală**⁵ este acea entitate publică din administrația publică locală definită de Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, precum și cele subordonate, în coordonare, sub autoritatea acesteia.
- **Formularea/elaborarea politicilor publice** reprezintă etapa în care se realizează analiza problemei de politică publică sau se definesc principalele direcții de dezvoltare și se generează variantele de soluționare.
- **Problemă de politici publice** este o situație socială, economică sau ecologică care necesită intervenția administrației publice centrale de specialitate, în măsură să identifice și să asigure cadrul juridic necesar implementării unei anumite soluții.
- **Politicile publice** reprezintă totalitatea activităților desfășurate de administrația publică centrală de specialitate în scopul soluționării

⁴ Cf. OSGG nr. 600/2018 pentru aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice.

⁵ Ibidem

problemelor de politici publice identificate și pentru asigurarea dezvoltărilor necesare într-un anumit domeniu.

- **Prioritățile locale**⁶ - politicile considerate prioritare la un anumit moment de către autoritățile administrației publice locale.
- **Planul strategic** este un document de planificare care asigură planificarea pe termen mediu în cazul instituțiilor în acele domenii de politici publice care, conform legilor și regulamentelor în vigoare, intră sub competența acestora. Planurile strategice nu reprezintă documente de politici publice în sine, ci instrumente de management și planificare care oferă o imagine clară a politicilor, angajamentelor și măsurilor ce urmează a fi promovate la nivelul unei anumite instituții publice.
- **Strategia**⁷ reprezintă un document de politici publice pe termen mediu și lung care definește, în principiu, politica autorității administrației publice locale cu privire la un anumit domeniu de politici publice în care se impune luarea unor decizii privind o gamă largă de aspecte.

Conceptele prezentate în acest scurt glosar de termeni nu acoperă întreaga arie a noțiunilor ce țin de domeniul investițiilor și de metodele de prioritizare, însă orice manual universitar care prezintă conceptul de investiție se va opri îndeaproape și asupra unor noțiuni precum: investițiile și

⁶ Definiție adaptată după prioritățile guvernamentale.

⁷ Definiție adaptată după H.G. 870/2006.

conceptul de dezvoltare durabilă; strategii regionale și locale de investiții; politici sectoriale de investiții; politici de investiții în amenajarea teritoriului; politici de investiții pentru dezvoltare regională; politicile de investiții referitoare la dezvoltarea urbană; politici de finanțare a programelor de investiții în infrastructură; conținutul deciziei de investiții; modalități de abordare; decizia de investiții în practica social - economică din țara noastră; agenții procesului investițional; etapele procesului investițional; actualizarea – metodă de evaluare dinamică a eficienței economice a investițiilor; evaluarea fezabilității proiectelor de investiții; planificarea și implementarea proiectelor de investiții; statistica investițiilor etc.

3.2. *Principii orizontale.*

Investițiile publice trebuie să producă efecte benefice pe termen lung, în general în sensul creării unei vieți mai bune pentru cetățenii colectivităților locale respective. Paliere precum educația, sănătatea, sistemul de asistență socială, infrastructura de mediu sau cea urbană sunt în mod cert sectoare în care investițiile trebuie canalizate preponderent.

Însă nivelul de calitate a vieții cetățeanului este dependent și de respectarea unor principii orizontale care să conducă spre un comportament previzibil, de economisire și gestionare corectă a resurselor economice, materiale și umane. În acest sens, un trai mai bun înseamnă și o gestionare mai atentă și mai corectă a resurselor. Gândirea holistică are o dimensiune economică, una socială și una ecologică⁸, în sensul responsabilizării

⁸ Foarte indicată în acest sens este lucrarea Ancăi Elena Gheorghică, *Trăiește mai bine. Îndrumar de ecologie umană*, Asociația Mai Bine, Iași, 2015, lucrare ce poate fi

comportamentului uman și al autoeducării în direcția economisirii resurselor care, după cum știm, sunt limitate.

În acest sens prioritizarea investițională trebuie să fie corelată cu principii precum: cel al economisirii timpului și al eficienței muncii; cel al simplificării vieții cotidiene; cel al consumului echilibrat și conștient, care reduce risipa; cel al favorizării hranei sustenabile și ecologice; cel al reducerii generării de deșeuri și cel al reciclării deșeurilor; cel al urbanismului și al construirii responsabile; cel al protejării mediului și îmbunătățirii calității acestuia etc.

Toate acestea constituie principii orizontale care încearcă să promoveze o atitudine orientată către economisirea resurselor de bază (apă, electricitate, hrană, hârtie etc.), o atitudine menită să încurajeze folosirea suporturilor de stocare și transmitere a informațiilor alternative (stick-uri USB, cd-uri, folosirea tehnologiei informației, a internetului și a website-urilor, evitând astfel imprimarea inutilă ce presupune risipa de hârtie, toner, electricitate și componente IT).

Pe cât posibil, principiile orizontale trebuie să îndrepte proiectele de investiții și către evitarea folosirii resurselor care pot produce modificări și dezechilibre naturale, dar și către respectarea principiilor de nediscriminare și promovare a egalității de șanse, reflectând abordarea integratoare a tuturor strategiilor.

consultată la următorul link:
<https://www.maibine.eu/Media/Default/Resurse/00.%20Traieste%20Mai%20Bine%20-%20indrumar%20de%20ecologie%20umana.pdf>.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

4. Principii, criterii și metodologii în materia prioritizării investițiilor

4.1. *Cadrul normativ în materia investițiilor naționale; norme metodologice*

În ultimii 5 ani la nivel normativ a existat o preocupare continuă de stabilire a unor principii și criterii în baza cărora să se efectueze investițiile la nivel național, tocmai pentru a oferi coerență, celeritate și eficacitate modului în care se efectuează investițiile, metodelor și tehnicilor de analiză a necesității, pe ramuri, sectoare și domenii.

În acest sens întâlnim într-o primă fază hotărârea de Guvern nr. 225/2014 pentru aprobarea *Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice*, publicată în Monitorul Oficial nr. 249/2014. Astfel, la 26 martie 2014, era adoptată sus-numita hotărâre de Guvern care conținea un articol unic ce aproba *Normele metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice*, norme prevăzute în anexa ce făcea parte integrantă din hotărâre.

Intrată în vigoare la 7 aprilie 2014, această hotărâre a Guvernului României conținea în cele 15 articole, însoțite de anexele de rigoare, cele mai importante principii privind: sustenabilitatea; suportabilitatea; etapele specifice realizării proiectelor de investiții publice; punctajele și palierele de punctare aplicabile unui proiect de investiții publice; etapele pentru ca proiectele de investiții publice să fie incluse în legile bugetare anuale etc.

Normele metodologice mai sus-menționate cunosc o a doua etapă odată cu adoptarea hotărârii de Guvern nr. 363/2018 pentru modificarea și completarea *Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 225/2014*. Hotărârea Guvernului din 24 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României nr.460 din 5 iunie 2018, modifică și completează hotărârea din 2014 în materie de metodologie de prioritizare aplicabilă proiectelor de investiții publice.

Cea mai importantă secțiune a hotărârii de Guvern nr.363/2018 este, din punctul nostru de vedere, cea prevăzută în anexa 1, în care se fac precizări metodologice care au în vedere modul în care se acordă și se justifică punctajele pentru proiectele de investiții publice semnificative, aplicând anumite principii și criterii de prioritizare.

Astfel, din punct de vedere metodologic, sunt stabilite de către Guvern patru mari principii în baza cărora se va face prioritizarea și notarea proiectelor de investiții publice, cărora li se adaugă un principiu auxiliar, tocmai pentru a oferi o corectă imagine a modului concret de analiză, într-o manieră integrativă și eficientă:

1. Primul principiu este cel al ***oportunității proiectului în contextul strategiilor sectoriale sau naționale***, principiu pentru a cărui respectare se pot primi maximum 20 de puncte;
2. Cel de-al doilea principiu constă în ***modul în care se justifică economic și social*** respectivul proiect de investiții și care poate primi un maximum de 40 de puncte pe grila metodologică, fiind deci și cel mai important (și punctat)

principiu din punct de vedere al necesității raportată la sfera economică și socială;

3. Cel de-al treilea principiu este cel al ***suportabilității și sustenabilității financiare***, pentru care se pot acorda cel mult 20 de puncte;
4. Cel de-al patrulea principiu are în vedere ***aranjamente pentru implementare și aspecte ce țin de performanța în implementare***, putând primi un punctaj maxim de 20 de puncte;
5. Puncte suplimentare se pot acorda pentru respectarea unui principiu auxiliar utilizat pentru proiectele aflate în continuare, principiu care constă în ***perioada rămasă până la finalizarea proiectului de investiții publice***.

Pentru o corectă înțelegere a principiilor, criteriilor de priorizare a proiectelor noi sau a celor în continuare, justificării punctajelor și a precizărilor metodologice, finalul anexe 1 conține și un glosar de termeni:

- VENA - reprezintă valoarea economică netă actualizată a proiectului de investiții publice;
- RIRE - reprezintă rata internă de rentabilitate economică a proiectului de investiții publice;
- RAS - reprezintă rata de actualizare socială a proiectului de investiții publice;
- VFNA - reprezintă valoarea financiară netă actualizată a proiectului de investiții publice;

- B/C reprezintă raportul dintre beneficii și costuri aferente proiectului de investiții publice.

În cele ce urmează vom prezenta sintetic criteriile de prioritizare a proiectelor noi, modul în care sunt justificate punctajele, precum și aspectele metodologice, pentru fiecare dintre principiile expuse mai sus.

1) În legătură cu oportunitatea **proiectului în contextul strategiilor sectoriale sau naționale**, pot fi întâlnite următoarele criterii de prioritizare:

- relevanța obiectivelor și a Țintelor proiectului, criteriu pentru care se pot acorda maximum 10 puncte;
- prioritatea ridicată a proiectului în contextul actualelor strategii sectoriale sau naționale, criteriu pentru care, de asemenea, se pot acorda maximum 10 puncte.

Grila de punctaj pentru cele două criterii (justificarea punctajelor) menționează acordarea a 0 puncte, a 5 puncte sau a 10 puncte după cum cele două criterii nu sunt respectate deloc, sunt respectate parțial sau sunt îndeplinite în totalitate.

Din punct de vedere metodologic, pentru primul criteriu de prioritizare este importantă indicarea strategiei la a cărei realizare contribuie proiectul de investiții, indicarea actului normativ prin care aceasta este aprobată (cu precizarea Monitorului Oficial în care s-a făcut publicarea sau cu indicarea sursei acesteia) sau punerea la dispoziția Ministerului Finanțelor Publice a unei copii după document, dacă acesta

nu are caracter public. Trebuie menționat că putem avea de-a face cu strategii sectoriale sau cu strategii naționale.

Pentru cel de-al doilea criteriu de prioritizare metodologia impune precizarea strategiilor în care este inclus proiectul de investiții publice, precum și a documentului sau a actului normativ prin care acestea sunt aprobate, eventual și a sursei unde aceasta poate fi consultată, inclusiv în cazul în care aceasta a fost publicată în Monitorul Oficial al României; se vor indica astfel numărul și data Monitorului Oficial al României. Dacă documentul nu este public, se va pune la dispoziția Ministerului Finanțelor Publice o copie a acestuia. Dacă proiectul de investiții este inclus în strategiile naționale, atunci i se pot acorda 10 puncte în cadrul acestui criteriu.

2) În legătură cu ***justificarea economică și socială a proiectului de investiții***, pot fi întâlnite următoarele criterii de prioritizare:

- proiectul este justificat economic prin studiul de (pre)fezabilitate sau, după caz, prin memoriul tehnico-economic sau prin nota de fundamentare, caz în care poate primi un maximum de 20 de puncte;
- proiectul are o puternică justificare socială, putându-i-se acorda 10 puncte pentru îndeplinirea completă a acestui criteriu;
- impactul de mediu al proiectului corespunde legislației în vigoare, criteriu pentru care pot fi alocate tot 10 puncte.

Grila de punctaj pentru cele trei criterii (justificarea punctajelor) menționează acordarea a 0 puncte, a 10 puncte sau a 20 puncte după

cum cele trei criterii nu sunt respectate deloc sau sunt respectate în totalitate.

În cazul primului criteriu de prioritizare, aspectele metodologice precizează că, pentru indicatorii de performanță economică, se transmit valoarea și modul de calcul. Pentru valorile de referință luate în considerare se va indica sursa oficială a acestora. RAS este, după caz, 5% în termeni reali, în conformitate cu Ghidul pentru analiza cost-beneficiu a proiectelor de investiții, ediția revizuită de Comisia Europeană/Direcția Generală de Politică Regională în 2014, sau 5,5%, conform ediției din 2008 a acestui Ghid.

Pentru cel de-al doilea criteriu de prioritizare, care ia în calcul justificarea socială, metodologia precizează că ordonatorii principali de credite vor prezenta minimum trei indicatori cost-utilitate, în funcție de specificul proiectului/sectorului, care să fundamenteze punctajul acordat pentru justificarea socială.

Spre exemplu pot fi utilizați ca indicatori de utilitate: reducerea mortalității; crearea de locuri de muncă; creșterea speranței de viață; îmbunătățirea calității vieții; reducerea emisiilor; economia de timp pentru transport/călătorie; îmbunătățirea siguranței, reducerea numărului de accidente.

În cazul criteriului care stabilește necesitatea analizei impactului proiectului asupra mediului, din punct de vedere metodologic trebuie prezentate documentele emise de autoritatea competentă de mediu.

3) Privitor la principiul *suportabilității și al sustenabilității financiare*, trebuie precizat mai întâi ce înseamnă, în accepțiunea

hotărârii de Guvern nr.225/2014 și a hotărârii de Guvern nr.363/2018, cei doi termeni.

Articolul 1 al celor două hotărâri de Guvern precizează că *suportabilitatea* “reprezintă posibilitatea ca proiectul de investiții publice să beneficieze de resursele financiare necesare acoperirii costurilor sau, după caz, posibilitatea ordonatorului principal de credite de a asigura fondurile necesare realizării proiectului de investiții publice în orizontul de timp aferent, conform estimărilor.”⁹

Iar termenul de *sustenabilitate* semnifică “posibilitatea ordonatorului principal de credite de a achita obligațiile de plată asumate în perioada implementării proiectului de investiții publice, evaluată ca sumă a fluxurilor anuale. Pentru ca un proiect de investiții publice să fie considerat sustenabil financiar, fluxul financiar înregistrat în fiecare an trebuie să fie pozitiv. Sustenabilitatea proiectului propus va fi evaluată și din punctul de vedere al încadrării obiectivului în politicile de investiții generale, sectoriale sau regionale.”¹⁰

Criteriile de prioritizare aplicabile principiului suportabilității și al sustenabilității financiare sunt următoarele:

- cerințele totale de finanțare ale proiectului respectă o estimare realistă a resurselor disponibile pentru sector/subsector, putându-se acorda un punctaj de maximum 10 puncte pentru îndeplinirea completă a acestui criteriu;

⁹ Art.1 lit.a) din hotărârea de Guvern nr.225/2014 și din hotărârea de Guvern nr.363/2018.

¹⁰ Art.1 lit.b) din hotărârea de Guvern nr.225/2014 și din hotărârea de Guvern nr.363/2018.

- finanțarea totală a proiectului sau fondurile necesare pentru implementare necesită sau nu cofinanțare de la bugetul de stat, criteriu pentru care se pot aloca 5 puncte;
- existența unor aranjamente credibile pentru a acoperi durabil costurile de operare și întreținere rezultate odată ce proiectul este finalizat, criteriu pentru a cărui îndeplinire metodologia acordă 5 puncte.

Grila de punctaj pentru cele trei criterii (justificarea punctajelor) menționează acordarea a 0 puncte, a 2 puncte, a 3 puncte, a 5 puncte sau a 10 puncte, după cum cele trei criterii nu sunt respectate deloc, sunt îndeplinite parțial sau sunt respectate în totalitate.

În cazul primului criteriu de prioritizare, normele metodologice prevăd și o excepție, și anume prevederea legală cuprinsă în art. 43 alin. (9) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, care se punctează din oficiu cu punctajul maxim:

„În programul de investiții publice vor fi introduse doar acele obiective/proiecte sau categorii de investiții noi a căror finanțare poate fi asigurată integral, conform documentațiilor tehnico-economice aprobate, în limitele de cheltuieli stabilite potrivit cadrului de cheltuieli pe termen mediu și/sau strategiei fiscal-bugetare aprobate potrivit Legii nr. 69/2010, cu excepția obiectivelor/proiectelor sau categoriilor de investiții a căror finanțare este asigurată din fonduri externe nerambursabile, precum și din fonduri externe rambursabile.¹¹”

Din punct de vedere metodologic, pentru cel de-al doilea criteriu de prioritizare, pentru proiectele de investiții publice pentru care se

¹¹ Art. 43 alin. (9) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare.

actualizează indicatorii tehnico-economici aprobați, precum și pentru cele incluse în legea bugetului de stat, se vor indica numărul și data hotărârii de Guvern. Proiectul de investiții publice va fi încadrat doar în una dintre situațiile enumerate la justificarea punctajelor.

În cazul criteriului care vorbește despre sustenabilitate în sensul necesității existenței unor aranjamente credibile ce au rolul de a acoperi durabil costurile de operare și întreținere rezultate odată ce proiectul este finalizat, se va ține cont de studiile și de previziunile existente. Excepție fac acele proiecte de investiții care aduc importante beneficii nefinanciare, cum ar fi, dar fără a se limita la: proiecte de conservare a biodiversității; situri de patrimoniu cultural; peisaj; etc. Pentru aceste proiecte metodologia prevede că se va acorda punctajul maxim.

4) În legătură cu *aranjamentele pentru implementare și cu aspectele ce țin de performanța în implementare*, pot fi întâlnite următoarele criterii de priorizare:

- criteriul prin care se stabilește cât de bine s-a făcut actuala pregătire a proiectului și pentru care pot fi acordate 10 puncte;
- criteriul prin care s-au definit indicatori corespunzători pentru progresul și performanța proiectului și prin care au fost proiectate aranjamente adecvate pentru monitorizare și evaluare, criteriu unde pot fi acordate maximum 5 puncte;
- criteriul prin care se stabilește dacă există o structură de management de proiect identificată care răspunde de progresul implementării proiectului, de asemenea un criteriu pentru care pot fi acordate 5 puncte.

Grila de punctaj pentru cele trei criterii (justificarea punctajelor) este de data aceasta mult mai largă, în sensul în care se menționează acordarea a 0 puncte, a 0,75 puncte, a 1 punct, a 1,5 puncte, a 2 puncte, a 3,5 puncte sau a 5 puncte, după cum cele trei criterii nu sunt respectate deloc, sunt îndeplinite parțial sau sunt respectate în totalitate.

Din punct de vedere metodologic, pentru respectarea primului criteriu de prioritizare se vor prezenta informații referitoare la data elaborării și aprobării documentațiilor respective, pentru fiecare dintre acestea. Punctajul acordat pentru fiecare documentație se cumulează.

În ceea ce privește necesitatea existenței studiilor de prefizabilitate sau a celor de fezabilitate, aplicabilă este hotărârea Guvernului nr. 907/2016 privind etapele de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor tehnico-economice aferente obiectivelor/proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare sau, după caz, conform excepțiilor reglementate la art. 15 din acest act normativ, alte prevederi legale aplicabile.

Punctarea se va face din oficiu pentru numărul de puncte corespunzător documentației ce nu era necesar a fi elaborată, conform prevederilor legale aplicabile. La fel se va proceda și în cazul documentației echivalente elaborate.

La evaluarea gradului de pregătire a proiectului de investiții publice vor fi avute în vedere doar primele două elemente de punctare, respectiv întocmirea studiilor de prefizabilitate și fezabilitate.

În privința criteriului prin care s-au definit indicatori corespunzători pentru progresul și performanța proiectului și prin care au fost proiectate aranjamente adecvate pentru monitorizare și evaluare, este de reținut

faptul că, din momentul introducerii în legea bugetului de stat, pentru toate proiectele de investiții publice semnificative se calculează și se raportează trimestrial către Ministerul Finanțelor Publice indicatori de progres/rezultat în unități fizice/valorice.

Se vor preciza indicatorii de progres și rezultat definiți. Se va anexa calendarul de implementare. Se vor preciza indicatorii calculați pentru evaluarea performanței financiare a proiectului de investiții publice. Se vor preciza măsurile ce vor fi luate.

Criteriul monitorizării progresului implementării presupune din punct de vedere metodologic nominalizarea unei persoane sau a unui department pentru care se comunică datele de contact. Totodată, va fi detaliată experiența personalului desemnat în implementarea unuia sau mai multor proiecte similare.

Cele 4 principii analizate pe larg mai sus sunt aplicate, din punct de vedere metodologic, și proiectelor în continuare, adică acelor proiecte de investiții care au la baza lor alte proiecte de investiții inițiale, aceste aspecte fiind tratate de în mod asemănător tot în Anexa 1 a hotărârii de Guvern nr.363/2018.

În cazul proiectelor în continuare, acestor 4 principii de prioritizare a investițiilor li se adaugă un principiu auxiliar care constă în perioadă rămasă până la finalizarea proiectului de investiții publice și care primește puncte suplimentare (între 1 și 5 puncte).

Există în cazul acestui principiu două criterii de prioritizare:

- criteriul gradului de avansare al proiectului, adică cât de avansat este proiectul ca timp rămas, respectiv câți ani au mai rămas sau

stadiu fizic, respectiv cât mai este de implementat din proiect, criteriu pentru care se pot acorda 5 puncte suplimentare;

- criteriul care ridică problema costurilor asociate restructurării sau închiderii proiectului pentru care, la fel ca în cazul criteriului anterior, se pot acorda 5 puncte.

Din punct de vedere metodologic, în aplicarea primului criteriu se indică atât încadrarea în interval cât și nivelul stadiului fizic și valoric în termeni procentuali și în capacități finalizate, exprimate în unități de măsură.

Metodologia aplicabilă celui de-al doilea criteriu al principiului auxiliar aplicabil proiectelor în continuare prevede că se vor furniza informații cu privire la costurile asociate restructurării sau închiderii proiectului de investiții publice, precum și costurile de finalizare a proiectului de investiții publice.

Textul aceleiași hotărâri de Guvern nr.363/2018 mai prevede încă două anexe:

- anexa nr.2 care prezintă informații financiare și nefinanciare cu privire la proiectele de investiții publice semnificative prioritizate, în sensul în care ordonatorul principal de credite trebuie să depună o listă a proiectelor de investiții publice semnificative care să cuprindă, printre altele: stadiul fizic al proiectului; stadiul valoric; valoarea inițială aprobată a proiectului; valoarea actualizată a proiectului; cheltuielile efectuate până la finalul anului precedent; cheltuielile estimate pentru anul curent; termenul de finalizare a proiectului;

- anexa nr.3, ce cuprinde lista proiectelor de investiții publice semnificative prioritizate, întocmită pe principii similare anexei nr.2.

Potrivit hotărârii de Guvern nr. 363/2018 pentru modificarea și completarea *Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 225/2014*, proiectele de investiții publice se realizează etapizat, principalele etape semnificative fiind¹²:

- etapa de identificare a proiectului de investiții publice;
- etapa de elaborare sau, după caz, actualizare și aprobare a studiului de fezabilitate;
- întrunirea punctajului corespunzător¹³ prevăzut de articolul 5 al H.G. nr.363/2018;
- evaluarea gradului de pregătire a unui proiect de investiții publice nou;
- în etapa de implementare/ execuție a proiectului de investiții publice se realizează implementarea fizică a proiectului de investiții publice;
- etapa de finalizare, operare și întreținere a proiectului de investiții publice care presupune, după caz, recepția și punerea în funcțiune a obiectivului de investiții sau livrarea serviciilor;

¹² Aceste aspecte sunt prevăzute în articolele 3-9 din hotărârea Guvernului nr.363/2018.

¹³ Un total de minimum 59 de puncte și condiția de a obține cel puțin:

- a) 5 puncte la criteriul 1.1; b) 5 puncte la criteriul 1.2; c) 10 puncte la criteriul 2.1; d) 10 puncte la criteriul 2.2; e) 10 puncte la criteriul 2.3; f) 10 puncte la criteriul 3.1; g) 5,5 puncte la criteriul 4.1; h) 3,5 puncte la criteriul 4.2.

- etapa de evaluare ex-post a proiectului de investiții publice, care presupune evaluarea, detalierea și diseminarea rezultatelor obținute de un proiect de investiții publice de către ordonatorul principal de credite.

4.2. Ghiduri și metodologii – principii utile

Dincolo de principiile, criteriile, justificarea sau metodologia prevăzute de lege în ceea ce înseamnă prioritizarea investițiilor la nivelul UAT Deva, și care au fost prezentate și tratate pe larg mai sus, un document extrem de util în ceea ce înseamnă prioritizarea investițiilor îl constituie și *Ghidul pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală*¹⁴.

Este de menționat că procesul decizional la nivelul administrației publice locale nu se rezumă numai la adoptarea celor mai bune decizii cu privire la investiții, astfel încât ghidul la care facem referire are o arie mai largă de aplicabilitate, dar care include și tehnicile, modalitățile, procedeele și principiile în baza cărora funcționarul competent din administrația publică locală își planifică, fundamentează și adoptă deciziile.

¹⁴ Documentul poate fi consultat la următorul link: <http://poca.ro/wp-content/uploads/2016/04/Anexa-VI-Ghid-APL-1.pdf>

Un alt instrument foarte util, cu rol de jalonare și coordonare, poate fi și *Ghidul de instrumente și bune practici în procesul decizional public*¹⁵.

Aceste tipuri de documente au rolul de a ghida activitatea procesului decizional din sectorul public, fiind instrumente create în cadrul unor proiecte, și care nu se bucură de caracter normativ, însă care tratează foarte bine problematica procesului decizional fie la nivelul administrației publice locale, fie la nivelul sectorului public în general.

Preluând din aceste instrumente de lucru principiile, delimitările conceptuale, procedeele, tehnicile și aspectele metodologice altele decât cele prevăzute în cadrul legal, putem fundamenta într-un mod coerent deciziile de prioritizare la nivelul UAT Deva, înțelegând că ori de câte ori cadrul legal trasează niște direcții de prioritizare a investițiilor, acestea pot fi completate cu noi metode și metodologii care, deși necuprinse în vreun text de lege, aprofundează extrem de bine, coerent și articulat problematica delicată a modului de selectare între mai multe proiecte concurente de investiții publice.

La nivelul *Ghidului pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală* sunt precizate câteva principii, criterii, tehnici și metode care pot influența pozitiv creșterea gradului de investiții, dar și modul în care se face prioritizarea investițională. Amintim, dintre acestea:

¹⁵ Documentul poate fi consultat la următorul link:
https://portal.feaa.uaic.ro/formarecontinua/Documents/ghid_bune_practici%20SMIS_1192.pdf

- necesitatea analizei impactului economic, social și asupra mediului;
- modul de formulare și etapizarea politicilor publice și a planurilor de investiții;
- existența unei strategii de dezvoltare locală;
- necesitatea unui plan strategic instituțional;
- existența unei metodologii pentru planificare strategică;
- procesul formulării unei politici publice la nivel local etc.

4.3.Principiile prioritizării investițiilor la nivelul UAT Deva, ținând cont de necesitatea echilibrului între investiții și rezultate, precum și de prioritizarea importanței domeniilor strategice

Aparatul decizional de la nivelul UAT Deva este cel responsabil cu găsirea unui punct de echilibru între necesitatea efectuării de investiții și rezultatele ce pot fi generate de aceste investiții. Totodată, trebuie să aibă loc o prioritizare a domeniilor strategice astfel încât să nu existe disparități sau diferențe vizibile între sectoarele/domeniile strategice.

Toate aceste aspecte sunt rezultatul unui îndelungat proces de adaptare la nevoile societății, aflată într-o continuă dinamică. Astfel, investițiile nefiind un domeniu static, ele trebuie gestionate cu atenție de către factorii public responsabili, în baza unor studii de oportunitate,

necesitate și fezabilitate, urmărind asumarea și atingerea unor indicatori reali și cuantificabili.

Principiile de prioritizare a investițiilor trebuie să plece de la principiile enunțate în hotărârea de Guvern nr.363/2018, dar fără a se rezuma la acestea. Cadrul normativ trasează numai liniile generale de urmat de către autoritățile publice în materie de politică investițională, însă aceste linii directoare pot fi ulterior dezvoltate folosind criterii concrete de eficiență, maximizare a rezultatelor, minimizare a efortului, celeritate și competență.

Din punct de vedere metodologic, ori de câte ori la nivelul UAT Deva este nevoie să se aleagă între două/mai multe proiecte/planuri de investiție, procesul decizional trebuie să verifice conformitatea proiectelor/planurilor cu realitatea, într-o primă fază urmând rigorile stabilite de principiile legale, după care completând aceste principii cu elemente de specificitate.

Astfel, este necesar:

1. Să se verifice oportunitatea proiectului raportat la strategiile sectoriale și naționale, dar și la nevoile locale, constatate ca urmare a consultării cetățeanului, a audiențelor, a inițiativelor cetățenești;
2. Să se analizeze *in concreto* justificarea economică și socială a proiectelor, în sensul raportării proiectelor la costuri și beneficii, la dimensiunea grupului-țintă deservit, la sustenabilitatea proiectelor, la celeritatea implementării, la ușurința în primirea avizelor sau, din contră, la durata îndelungată pentru obținerea avizelor etc. Nu trebuie uitat că

orice proiect investițional la nivelul unui UAT are în centrul său nevoia umană concretă, specifică și raportată la exigențele societății respective, la acel moment de timp dat, cu alte cuvinte adaptabilitatea la nevoile societății reprezintă succesul și garanția unui proiect reușit;

3. Să se analizeze după indicatori clari sustenabilitatea financiară a proiectului de investiții și să se prioritizeze în sensul selectării proiectelor care pot deveni în timp auto-sustenabile și care vor genera profit și plus-valoare. De asemenea, gradul de suportabilitate financiară la nivelul comunității respective este foarte important, trebuind să fie preferate proiectele cu grad de amortizare rapid din punct de vedere financiar.
4. Să se verifice aspectele ce țin de dificultatea implementării proiectului, de persoana/departamentul care se va ocupa cu verificarea continuă și cu monitorizarea proiectului, fiind necesare sarcini clare, cu termene distincte, precizate în fișele de post. O implementare corectă, etapizată, cuantificabilă și organizată va asigura succesul investiției respective, de aceea cuvintele de ordine trebuie să fie coerența și consistența în implementare.
5. Ori de câte ori nu avem de-a face cu un proiect nou, ci cu un proiect ce vine în continuarea unui deja implementat, foarte utilă ne este experiența anterioară care ne va ajuta să decelăm plusurile și minusurile în implementare, dificultățile în atingerea indicatorilor sau problemele de buget (și nu numai) care pot să apară. Precedentul proiect trebuie să vină în

sprijinul proiectului actual nu doar din punctul de vedere al perioadei rămase până la finalizarea proiectului de investiții publice, ci și al eliminării pașilor greșiți sau care s-au dovedit nerentabili în procesul investițional anterior.

Acestor principii UAT Deva ar trebui să le mai aplice următoarele tehnici, metode și criterii de prioritizare, nu neapărat în ordinea aceasta, ci în ordinea dictată de stadiul etapizării procesului de prioritizare a investițiilor:

- constituirea unui grup de lucru atunci când se ivește fie o posibilitate de investiții, fie se pleacă de la o nevoie concretă și se încearcă depistarea fondurilor necesare realizării investiției specifice (fonduri nerambursabile, măsuri, ajutor de stat, ajutor de minimis etc.);
- delimitările conceptuale, care presupun definirea problematicii investiționale și stabilirea agendei de lucru pentru realizarea investiției;
- definirea scopului, a strategiei și a obiectivelor propunerii de investiție;
- identificarea surselor de informare, verificarea faptică a propunerii de investiție, corelarea și culegerea de date concrete;
- identificarea mai multor variante de soluționare și depistarea a cel puțin două surse din care să se poată finanța investiția: sursa primară de investiție și sursa alternativă (secundară);
- alegerea soluției investiționale pe baza evaluării preliminare a impactului socio-economic pe care proiectul îl va avea;

- informarea și consultarea publică, după ce la nivelul autorităților locale au fost parcurse toate etapele anterioare;
- verificarea corectitudinii procesului de la primul la ultimul pas, depistarea potențialelor puncte slabe și a posibilelor momente de blocaj și găsirea de soluții pentru îndepărtarea acestora;
- selectarea propriu-zisă a proiectelor de investiții pe baza principiilor legale de prioritizare a investițiilor în domeniul public și a tehnicilor și metodelor expuse mai sus;
- implementarea și monitorizarea proiectelor investiționale;
- raportarea finală, realizată într-o perioadă de 3, 6 sau 12 luni de la finalizarea implementării proiectului, în funcție de dificultatea proiectului, de plus-valoarea sa și de gradul de sustenabilitate.

Orice metodologie de prioritizare a unei investiții ar trebui să cuprindă și două etape distincte în timp, care să permită verificarea în concret a viabilității ideii de proiect, precum și implementarea acesteia:

- a) o analiză ex-ante a proiectului de investiție, care se produce la începutul procesului de formulare a proiectului de investiție și care îi implică pe experții publici, privați și chiar opinia publică, aplicând metode cantitative și calitative și urmărind previzionarea impactului pe care o anumită investiție efectuată într-un anumit sector/domeniu ar putea-o avea asupra respectivei colectivități locale. Se vor evalua costurile, beneficiile, urmările la nivel sociale, problemele de mediu, demografice, de transport, educaționale, de sănătate, de infrastructură rutieră etc.;

b) o analiză ex-post a proiectului de investiție, care se va desfășura fie pe parcursul realizării investiției, fie la finalul implementării proiectului, urmărind să evalueze rezultatele obținute efectiv, dar și indicatorii care nu au fost respectați/îndepliniți, costurile suplimentare de natură economică, umană, ecologică sau de timp.

UAT Deva, ținând cont de liniile directoare, principiile, valorile asumate și criteriile enunțate în actele normative și în cuprinsul acestei metodologii, ar trebui să aibă în vedere, ori de câte ori este vorba de prioritizarea unei investiții, impactul pe care aceasta îl poate avea/îl va avea asupra climatului financiar și economic al zonei, asupra factorilor de mediu, asupra siguranței publice, a educației sau a sănătății cetățenilor din săi.

Punctele-cheie care trebuie avute în vedere sunt: educația; tandemul sănătate-asistență socială; tandemul infrastructură de mediu – infrastructură de transport.

Aceste sectoare trebuie să fie prioritare în ceea ce înseamnă investițiile în zonă, pentru a crește potențialul economic, cultural și turistic al Devei. Analiza de ansamblu a nevoilor de investiții în zonă trebuie să țină cont de nevoile generale ale grădinițelor, școlilor și liceelor, de necesitățile unităților sanitare, de provocările din domeniul protecției și asistenței sociale, de urgența adaptării politicilor de mediu și ecologie la specificul local, precum și de sporirea gradului de conectivitate între cartierele Devei și zonele limitrofe acesteia, în sensul dezvoltării logisticii de transport și a infrastructurii de transport.

Autoritățile locale trebuie să adopte un management inovativ, european, prin care să fie absorbite fonduri nerambursabile (de tipul celor aferente perioadei 2014-2020, dar și perioadei 2021-2027) și prin care să se investească în resursa umană și în resursa urbană (investiții în infrastructură în cadrul PNDR și PNDL pentru perioada 2015-2023).

În completarea criteriilor de prioritizare stabilite prin lege, ghiduri, politici de bună practică și documente programatice, mai pot fi avute în vedere la nivelul UAT Deva și următoarele criterii de prioritizare a investițiilor:

- potențialul de impact transsectorial multiplicator și de rezolvare în lanț a unor situații-problemă (număr de măsuri influențate pozitiv/număr de probleme rezolvate);
- contribuția la dezvoltarea coerentă a municipiului Deva în context microregional;
- impactul asupra eficienței în folosirea resurselor (capitalului uman și serviciilor de mediu);
- capacitatea de a crea valoare adăugată salariată și locuri de muncă noi/alternative;
- influența asupra creșterii eficienței energetice (reducerea consumului energetic total și a consumurilor energetice unitare);
- contribuția la conservarea patrimoniului cultural, la promovarea interculturalității și la valorificarea urbanistică a moștenirii identitare;
- contribuția la conservarea biodiversității și la reducerea poluării aerului, apei, solului;

- potențialul inovator din punct de vedere tehnologic și creativ în formarea resursei umane calificate, inclusiv în stimularea spiritului antreprenorial;
- încadrarea în obiectivele strategice de dezvoltare ale strategiei integrate de dezvoltare a municipiului Deva;
- sustenabilitatea financiară, prin încadrarea în axele prioritare și programele de finanțare europeană, națională și locală eligibile pentru intervalul 2015-2023.

Prioritizarea investițiilor trebuie să fie corelată cu politicile publice, iar municipiul Deva este un bun exemplu în acest sens. Orice politică publică (care este, în consecință, și o politică de prioritarizare investițională) poate urma modelul de mai jos, implementat sub forma unei propuneri de politică publică - „Deva, o destinație turistică de excelență în Regiunea Vest. Stimularea turismului cultural istoric ca premisă a dezvoltării durabile a Municipiului Deva, 2012-2015”, realizată în cadrul Proiectului cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional „Dezvoltarea Capacității Administrative” Procese decizionale eficiente la nivelul Administrației Publice Locale din România, cod SMIS 2284, implementat de către MAI:

*** “Problema de politici publice: Insuficienta dezvoltare a turismului (în special a celui cultural-istoric), în raport cu potențialul Municipiului Deva din acest punct de vedere.

A) Obiectiv general: valorificarea durabilă a potențialului turistic al Municipiului Deva

B) Obiective specifice:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

- B.1. Creșterea cu 15% a numărului de turiști/ vizitatori până în 2015;
- B.2. Creșterea duratei medii a sejurului de la 1.68 zile (2007) până la 2 zile până în 2015 ;
- B.3. Creșterea încasărilor directe din turism la bugetul local cu 10% până în 2015;
- B.4. Promovarea intensivă a obiectivelor cultural-istorice reabilitate în Municipiul Deva în perioada 2014-2015;
- B.5. Integrarea opțiunilor de turism cultural-istoric în Municipiul Deva cu ofertele turistice de agrement și cu cele care vizează alte obiective în proximitatea municipiului¹⁶.

Folosind principiile și criteriile expuse mai sus, se va merge astfel de la abstract spre concret, de la sesizarea nevoii de ordin economic, social, ambiental, funcțional, către găsirea a cel puțin unei soluții moderne, eficiente și integratoare.

4.4. UAT Deva, documente programatice și funcționale

Funcționalitatea politicilor publice sau a măsurilor de priorizare a investițiilor se poate constata la nivelul unui municipiu și din analiza documentelor-cadru elaborate, din modul de structurare, din programarea acțiunilor și din criteriile de îndeplinire a indicatorilor propuși.

¹⁶ Ghidul pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală, document ce poate fi accesat la următorul link: <http://poca.ro/wp-content/uploads/2016/04/Anexa-VI-Ghid-APL-1.pdf>, pag.26

În acest sens, elocvente pentru imaginea de ansamblu a punctelor forte, dar și a sectoarelor deficitare la nivelul municipiului Deva sunt câteva documente elaborate fie în cadrul unor proiecte, fie de către aparatul administrativ sau de conducere al municipiului, care oferă imaginea corectă, concretă dar și programatorie a ceea ce ar trebui să însemne un municipiu european în secolul al XXI-lea:

- Strategia integrată pentru dezvoltare urbană a municipiului Deva, 2014 – 2023 (versiunea din iulie 2017)¹⁷;
- Planul integrat de dezvoltare urbană a municipiului Deva¹⁸;
- Planul de dezvoltare al municipiului Deva pentru perioada 2007-2013¹⁹;
- Planul de mobilitate urbană durabilă al municipiului Deva, pentru perioada de referință 2016-2030²⁰;
- Studiul de trafic privind dimensionarea structurilor rutiere, precum și traficul de calcul pentru verificarea capacității de circulație pe o perioadă de 15 ani (elaborat în iulie 2016)²¹;

¹⁷ Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/5613/SIDU_final_2017.pdf

¹⁸ Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/7/Planul%20Integrat%20de%20Dezvoltare%20Urbana.pdf

¹⁹ Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/12/PLANUL%20DE%20DEZVOLTARE%20AL%20MUNICIPIULUI%20DEVA%20PENTRU%20PERIOADA%202007-2013.pdf

²⁰ Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/userfiles/PMUD_aprobat.pdf

²¹ Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/8765/Studiu_trafic_2016.pdf

- Planul de acțiune pentru energie durabilă al municipiului Deva (elaborate în iunie 2016)²²;
- Hotărârea Consiliului local nr. 97/2015 privind reglementarea activității serviciilor de transport public local persoane precum și delegarea gestiunii serviciului de transport public local persoane pe raza municipiului Deva²³;
- Hotărârea Consiliului local nr. 129/2015 privind aprobarea regulamentului de organizare și funcționare a serviciului de iluminat, a indicatorilor de performanță, a studiului de oportunitate, stabilirea formei de gestiune, caietului de sarcini în vederea stabilirii condițiilor specifice de desfășurare a serviciului de iluminat public, și contractul cadru de delegare a gestiunii pentru activitățile de întreținere și reparații a sistemului de iluminat public, precum și verificarea/repararea, montarea/demontarea ornamentelor ;
- Proiect de hotărâre de Consiliu local privind aprobarea studiului de fundamentare a deciziei de concesionare a unui sistem de management al parcarilor publice cu plată în municipiul Deva²⁴;

²² Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/8767/PAED_2016.pdf

²³ Document ce poate fi consultat la următorul link:
<http://www.primariadeva.ro/hotarari-2015/hotararea-nr-97-privind-reglementarea-activitatii-serviciilor-de-transport-public-local-persoane-precum-si-delegarea-gestiunii-serviciului-de-transport-public-local-persoane-pe-raza-municipiului-deva>

²⁴ Document ce poate fi consultat la următorul link:
<http://www.primariadeva.ro/proiecte-de-hotarari-2013/proiect-de-hotarare-privind-aprobarea-studiului-de-fundamentare-a-deciziei-de-concesionare-sistem-de-management-al-parcarilor-publice-cu-plata-in-municipiul-deva-2013-11-29-14-00>

- Raport de activitate al primăriei municipiului Deva pe anul 2018²⁵.

Documentele au caracter public și pot fi consultate fie direct, pe site-ul primăriei Deva, fie la cerere, având un plan de expunere riguros și un conținut detaliat din perspectiva principalelor sectoare de priorizare a investițiilor.

Analizând cu atenție modul de interacțiune cu cetățeanul, transparența în decizia publică, faptul că documentele cele mai importante în materie de politici de investiții și strategii ale municipiului Deva sunt încărcate pe site-ul instituției²⁶ și sunt ușor accesibile, înțelegem ce înseamnă îmbunătățirea faptică a prevederilor legale în materie de priorizare a investițiilor, cu accesul centrat pe cetățean.

În sprijinul cetățeanului vin o serie de servicii online cu acces de pe site-ul primăriei Deva, cum sunt: consultarea online a taxelor și a impozitelor locale; programarea online a căsătoriilor; programarea online pentru transcrierea actelor de stare civilă; programarea online pentru obținerea sau refacerea cărții de identitate; o rubrică specială pentru cererile și formularele tip; o rubrică destinată sondajelor de opinie realizate de către primăria Deva; un link către Centrul Național de Informare și Promovare Turistică a Municipiului Deva; transmiterea live a ședințelor de Consiliu local; un sistem online de plată și eliberare a autorizațiilor de liberă trecere în municipiul Deva, pentru autoturisme

²⁵ Document ce poate fi consultat la următorul link:
https://www.primariadeva.ro/fisiere/module_fisiere/122/Raport-de-activitate-al-Primariei-municipiului-Deva---2018-pdf

²⁶ Document ce poate fi consultat la următorul link:
<https://www.primariadeva.ro/politici-si-strategii-ale-municipiului-deva/>

cu tonajul cuprins între 3,5 tone și 40 de tone (sau chiar peste 40 de tone).

Este foarte interesant de reținut, ca tehnică de prioritizare a investițiilor și de publicitate, proiectul online al primăriei Deva care a constituit o bază de date pentru investitori a municipiului²⁷, care să facă cunoscută oferta investitorilor și să asigure întâlnirea cererii cu oferta, mediată și promovată fiind de UAT Deva, în sensul precizării unor: spații comerciale, birouri administrative, hale industriale, spații pentru depozitare în aer liber, terenuri pentru investiții, terenuri pentru agricultură.

Deva și regiunea limitrofă au un foarte pronunțat potențial turistic, astfel încât orice metodologie de prioritizare a investițiilor ar trebui să țină cont atât de obiectivele ce pot fi vizitate în oraș, cât și de cetatea Devei sau de obiectivele din împrejurimi. Dincolo de necesitatea accentuării investițiilor în preservarea cetății Devei și sporirea anuală a numărului de turiști atrași, sau de obiectivele dedicate timpului liber, cum ar fi Aqualand Deva, municipiul Deva are câteva puncte de atracție turistică de o importanță majoră care pot aduce atât beneficii economice, cât și beneficii sociale, așa cum sunt: Muzeul civilizației dacice și romane - Deva; Ansamblul statuar Horia, Cloșca și Crișan; clădirea Tribunalului; statuia lui Decebal din Parcul cetății; casa dr. Petru Groza; palatul prefecturii; liceul real de băieți (în prezent colegiul național Decebal); teatrul de artă Deva; clădirea primăriei; statuia împăratului

²⁷ Document ce poate fi consultat la următorul link:
<http://www.primariadeva.ro/fisiere/userfiles/Prezentarea%20Serviciului%20Baza%20de%20date%20pentru%20Investitori%20a%20Municipiului%20Deva.pdf>

Traian; casa Art nouveau; Casina Națională; școala de stat pentru pregătirea învățătorilor (în prezent colegiul național „Sabin Drăgoi”); statuia regelui dac Decebal din piața Victoriei etc.

Un concept foarte interesant care arată grija față de cetățean, dar și implicarea acestuia în luarea deciziilor publice, este acela al bugetării participative. În acest sens, pe siteul primăriei Deva sunt lansate proiecte de interes public, de multe ori inițiate de către cetățeni, proiecte care sunt votate și apoi implementate de către municipalitate²⁸. Depunerea propunerilor de proiecte se face între 14 ianuarie-28 februarie; municipalitatea analizează proiectele între 1-15 martie; cetățenii intră pe siteul primăriei și votează proiectele preferate între 15-30 martie, după care începe implementarea propriu-zisă, realizată sub egida primăriei. Aceste proiecte trebuie să fie mai întâi formulate, din punctul de vedere al sesizării unei probleme concrete de către cetățeni, ulterior se justifică necesitatea proiectului, se estimează un buget, se localizează proiectul și se stabilesc beneficiarii, fiind întocmită și o documentație în acest sens.

²⁸ Document ce poate fi consultat la următorul link: <https://deva.decide.direct/>

5. Concluzii

Scopul declarat al metodologiei de față a fost acela de a sprijini municipalitatea Deva în găsirea tehnicilor, metodelor și criteriilor moderne în baza cărora să se facă o selecție efectivă și riguroasă între proiectele de investiții locale. Dacă resursa economică ar fi vastă, atunci nu s-ar ridica această problemă, iar investițiile s-ar putea face concomitent în mai multe domenii stringente. Limitabilitatea resurselor impune însă o gândire strategică, programatică, după principii și repere clare, arătate în această metodologie, și care să permită investiții concrete și eficiente, în sectoarele care pentru UAT Deva reprezintă o prioritate.

Alegerea corectă a sectoarelor unde se vor face investiții va genera creștere economică, investițiile vor produce profit și plus-valoare, iar domeniile respective vor prospera, astfel încât gradul de satisfacție social va spori.

Gestionarea clară, coerentă și consistentă a finanțelor, având în vedere principiile dezvoltării locale și ale bunei guvernări trebuie să țină însă cont de un concept-cheie: continuitatea.

Continuitatea reprezintă un deziderat al unei dezvoltări locale unitare și coerente, pe termen mediu și lung. Ea presupune continuarea proiectelor de investiții de către viitorii aleși locali, având în vedere criterii de utilitate socială și nu de natură politică. Schimbarea coloraturii politice a Consiliului local, schimbarea primarilor etc., nu

trebuie să fie de natură a afecta proiectele de investiție imaginate și, eventual, demarcate la nivelul unei unități administrative teritoriale.

Iar fondurile nerambursabile trebuie să fie sesizate mereu ca o sursă foarte bună de sprijinire a proiectelor de investiție și de capacitate a planurilor, proiectelor și ideilor care, de cele mai multe ori, sunt expresia însăși a nevoilor unei comunități locale concrete.

6.ANEXE

Fișe de evaluare și prioritizare a proiectelor de investiții publice

În plus față de prevederile stabilite prin hotărârea Guvernului nr.363/2018 pentru modificarea și completarea normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice, aprobate prin hotărârea Guvernului nr. 225/2014, cât și în completarea principiilor generale investiționale, corelate cu necesitățile locale și centrate în jurul ideii de oportunitate și de sporire a gradului de beneficii sociale, pot fi elaborate și folosite fișe de prioritizare ținând cont de reperele de mai jos, precum și de criteriile concrete de prioritizare a investițiilor care vor fi elaborate ulterior în cadrul proiectului.

Reguli și principii strategice	Cerințe/criterii de îndeplinit	Punctaje acordate	Aspecte de metodologie
1. Relevanță, importanță și oportunitate [20 puncte]	1.1. Relevanța și importanța proiectului, prin prisma obiectivelor generale și a obiectivelor specifice [10 puncte]	0 puncte - Obiectivele generale și cele specifice asumate prin proiect <u>nu sunt corelate</u> cu strategia generală a UAT-ului și nu respectă rigorile acesteia. 5 puncte - Obiectivele generale și cele specifice asumate prin proiect <u>sunt parțial corelate</u> cu politica generală a UAT-ului și cu strategiile pe termen mediu și lung. 10 puncte - Obiectivele generale și cele specifice asumate prin proiect sunt relevante, li se acordă o importanță prioritară și <u>sunt corelate</u> cu strategia generală a UAT-ului.	Indicarea strategiei integrate pentru dezvoltare urbană, precum și a secțiunilor din aceasta cu care proiectul se află în concordanță și a căror oportunitate o respectă. Precizarea reperelor de importanță majoră pe care proiectul le îndeplinește raportat la obiectivele și aspectele descrise în strategie.

	1.2. Oportunitatea proiectului raportată la strategia integrată pentru dezvoltare urbană [10 puncte]	0 puncte - Proiectul de investiții <u>nu figurează</u> ca prioritate la nivelul strategiei integrate sau a altor documente programatice elaborate în cadrul UAT-ului. 5 puncte - Proiectul de investiții <u>figurează (cel puțin tangențial)</u> în strategia integrată sau în alte documente programatice elaborate în cadrul UAT-ului. 10 puncte - Proiectul de investiții <u>figurează</u> ca prioritate la nivelul strategiei integrate sau a altor documente programatice elaborate în cadrul UAT-ului, fiindu-i subliniată relevanța.	
2. Necesitate economică și beneficii sociale [40 puncte]	2.1. Existența unui studiu de oportunitate/de fezabilitate/a unui raport tehnic/a unui memoriu economic etc. [20 puncte]	Acest document va analiza în detaliu valoarea economică adăugată a proiectului în termeni cuantificabili, rentabilitatea proiectului, raportul dintre costuri și beneficii, riscurile presupuse de proiect. Se va acorda un punctaj pe o scară de la 0 puncte (<u>inexistența acestui document</u>) la 20 de puncte (<u>existența documentului și îndeplinirea totală a condițiilor</u> prevăzute mai sus).	Pentru reperele cuantificabile, se va preciza modul de calcul și valoarea absolută a acestora. Pentru celelalte valori de referință, se va ține cont de analiza <i>in concreto</i> a comisiei de prioritizare.
	2.2. Beneficii, justificare socială și valoare adăugată [10 puncte]	0 puncte <u>dacă nu sunt precizate beneficiile și nu este justificată valoarea socială</u> a proiectului 10 puncte dacă <u>proiectul este detaliat și explicat din perspectiva valorii adăugate</u> pentru respectiva colectivitate locală	Se vor prezenta și detalia minimum cinci indicatori cost-utilitate, în funcție de tipul de proiect, care să explicitizeze punctajul acordat pentru justificarea socială și pentru valoarea adăugată. Cu titlu de exemplu, asemenea indicatori pot fi considerați:

			crearea de noi locuri de muncă ; creșterea speranței de viață ; politici de creștere a natalității ; programe medicale pentru creșterea natalității sau programe medicale pentru susținerea parțială/totală a unor costuri medicale mari (în cazul afecțiunilor oncologice, a protezelor etc.) ; politici de reducere a mortalității; programe de conștientizare a valorii vieții în traficul rutier; îmbunătățirea calității vieții prin proiecte destinate timpului liber; sprijinirea activităților culturale; proiecte de voluntariat și responsabilizare socială; proiecte care să îmbunătățească vizibil calitatea mediului, a aerului, a apei; proiecte de reciclare selectivă a deșeurilor; reducerea emisiilor de CO2; economie de timp de transport/călătorie; îmbunătățirea siguranței stradale; proiecte-pilot în sfera educațională etc.
2.3. Respectarea legislației de mediu și impactul pe care proiectul îl are asupra mediului [10 puncte]	0 puncte <u>dacă nu există autorizația de mediu</u> , solicitată de la caz la caz pentru tipul de proiecte cu impact asupra mediului. 5 puncte <u>dacă nu este necesară evaluarea impactului asupra mediului</u> și dacă proiectul nu afectează mediul. 10 puncte <u>dacă există autorizația de mediu</u> (în cazul în care aceasta este necesară).		Se va prezenta documentația de mediu prevăzută de lege ca fiind obligatorie, emisă de autoritatea competentă de mediu.

3. Sustenabilitate economico-financiară; autosustenabilitate [20 puncte]	3.1. Necesitatea existenței unui studiu/raport economic/a unei estimări realiste a resurselor financiare disponibile pentru implementarea proiectului [10 puncte]	0 puncte - Proiectul de investiții publice <u>nu respectă cerințele legale și/sau nu conține un studiu detaliat al sustenabilității financiare.</u> 10 puncte - Proiectul de investiții publice <u>respectă cerințele prevăzute de lege și conține o analiză în detaliu,</u> realistă și actuală a resurselor financiare necesare implementării sale până la final.	Documentul care stă la baza prognozei financiare trebuie să îndeplinească cerințele prevăzute de Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice și de Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, precum și restul legislației financiar-contabile.
	3.2. Reperabilitatea sursei de finanțare: proiectul deține o sursă de finanțare integral privată; proiectul se bazează și pe cofinanțare de la bugetul local sau de la bugetul de stat. [5 puncte]	0 puncte – dacă proiectul este <u>finanțat integral de la bugetul de stat.</u> 3 puncte – dacă proiectul de investiții este <u>finanțat din sursă privată/venituri proprii, dar și de la bugetul de stat.</u> 4 puncte – dacă proiectul de investiții este <u>finanțat exclusiv din fonduri nerambursabile.</u> 5 puncte – dacă proiectul de investiții este <u>finanțat exclusiv din alte surse/surse private.</u>	Se va acorda prioritate proiectelor de investiții finanțate din sursă privată sau din fonduri nerambursabile, a căror previzibilitate poate fi stabilită pe termen mediu și lung, astfel încât să nu apară sincope economico-financiare în procesul de finanțare.
	3.3. Continuitatea proiectului, sustenabilitatea și autosustenabilitatea [5 puncte]	0 puncte – dacă <u>proiectul nu va genera venituri</u> și nu va fi astfel autosustenabil. 2 puncte – dacă <u>proiectul va genera venituri</u> care vor acoperi doar parțial costurile de continuare a sa, devenind parțial sustenabil. 5 puncte – dacă <u>proiectul va genera venituri care vor acoperi integral costurile de continuare a sa, va</u>	Acest criteriu va fi analizat metodologic din perspectiva datelor, previziunilor și a studiilor existente. O excepție în aplicarea acestui criteriu trebuie să o reprezinte acele proiecte de investiții care aduc importante beneficii nefinanciare, precum cele următoare (care sunt oferite cu titlu de exemplu, nefiind o

		genera profit și va deveni în întregime autosustenabil.	enumerare exhaustivă): proiecte de conservare a patrimoniului cultural; proiecte de investiții în peisagistică; proiecte de conservare a mediului și a diversității etc. În cazul acestor proiecte se va acorda punctajul maxim.
		0 puncte dacă proiectul de investiții <u>nu conține o detaliere a modului de organizare și previzionare a implementării.</u> 2 puncte dacă <u>proiectul de investiții are un studiu/raport /estimare</u> ce prezintă pașii implementării și organizarea implementării, măcar sub formă sintetică, schițată. 5 puncte – dacă <u>proiectul de investiții are un studiu de fezabilitate</u> întocmit conform prevederilor legale în vigoare.	Relevante din punct de vedere metodologic sunt informațiile privitoare la data elaborării și aprobării documentațiilor precizate. Se va ține cont de hotărârea Guvernului nr. 907/2016 privind etapele de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor tehnico-economice aferente obiectivelor/proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare.
4. Aspecte privind implementarea propriu-zisă a proiectului [20 puncte]	4.1. Organizarea implementării, de la stadiul de idee la punerea în practică [10 puncte]	10 puncte - <u>Proiectul de investiții are indicatorii și o detaliere complexă a modului de organizare și previzionare a implementării</u> , are un studiu de fezabilitate întocmit conform prevederilor legale în vigoare și conține indicatori tehnico-economici aprobați, conform prevederilor legale în vigoare.	

4.2. Existența unor indicatori adecvați pentru a determina progresul și performanța proiectului; aspecte concrete de monitorizare și evaluare [5 puncte]	Este necesar să se stabilească prin proiect indicatori de progres și de rezultat, pentru diferitele etape de implementare, indicatori ce se vor exprima în unități valorice, cuantificabile, prin raportare la obiectivele specifice ale proiectului, stabilind un calendar de implementare a principalelor activități ale proiectului de investiții. Punctajul acordat va fi : - 0 puncte <u>dacă nu există asemenea indicatori sau dacă, deși există, aceștia nu s-au calculat;</u> - 3 puncte <u>dacă există indicatori de performanță</u> (tehnici, financiari etc.). În ceea ce privește monitorizarea și evaluarea concretă a implementării, punctajul acordat va fi: - 0 puncte <u>dacă nu au fost avute în vedere aspectele de monitorizare și de evaluare;</u> - 2 puncte <u>dacă au fost avute în vedere aspectele privind monitorizarea și evaluarea.</u>	În cadrul proiectelor de investiții implementate la nivelul UAT-ului, se calculează și se raportează fie la 3 luni, fie la 6 luni (în funcție de durata de implementare a proiectului) indicatorii de progres/rezultat în unități fizice/valorice către conducerea UAT-ului, însoțiți fiind de calendarul de implementare.
4.3. Existența unui departament/persoane/structuri de management al proiectului care verifică periodic, comunică și răspunde de stadiul implementării proiectului [5 puncte]	0 puncte – <u>dacă nu au fost desemnate persoanele/departamentele/structurile</u> responsabile cu monitorizarea progresului implementării proiectului de investiții. 3 puncte – <u>dacă au fost desemnate persoanele/departamentele/structurile</u> responsabile cu monitorizarea progresului implementării proiectului de investiții. 5 puncte – <u>dacă au fost desemnate persoanele/departamentele/structurile</u> responsabile cu monitorizarea progresului implementării proiectului de investiții, iar <u>persoanele au experiență în implementarea unor</u>	Se vor preciza în cadrul proiectului persoanele/departamentul/structura responsabilă și se vor comunica detaliile de contact. Se va detalia experiența personalului desemnat în implementarea unuia/mai multor proiecte similare și modul cum s-au finalizat acestea.

		<u>proiecte similare.</u>	
5. Continuitatea proiectului de investiții [6 puncte]	5.1. Gradul de finalizare/avansare a proiectului din perspectiva perioadei de timp rămase până la finalizarea proiectului [3 puncte]	1 punct - stadiul fizic de implementare a proiectului este mai mic de 25%. 2 puncte - stadiul fizic de implementare a proiectului se situează în intervalul 25%-75%. 3 puncte - stadiul fizic de implementare a proiectului este de peste 75% sau durata rămasă pentru finalizarea proiectului de investiții este mai mică de 6 luni.	Din punct de vedere metodologic această regulă ne interesează doar pentru acele proiecte care vor fi continuate cu alte proiecte (așa-numitele proiecte în continuare). Se va preciza atât încadrarea în intervalul de timp cât și nivelul stadiului fizic și valoric, cuantificabil în unități de măsură.
	5.2. Tipul de cheltuieli generate de restructurarea sau definalizarea proiectului [3 puncte]	0 puncte – atunci când costurile asociate restructurării sau închiderii proiectului de investiții depășesc 10% din costurile de finalizare. 3 puncte - atunci când costurile asociate restructurării sau închiderii proiectului de investiții se situează sub 10% din costurile de finalizare	Relevante din punct de vedere metodologic sunt datele ce privesc costurile asociate restructurării sau închiderii proiectului de investiții, dar și costurile de finalizare a proiectului de investiții publice.

6. Reguli și principii strategice auxiliare	1.Existența unor documente elaborate în vederea implementării corespunzătoare a proiectului. Cu titlu de exemplu : -existența unui studiu de oportunitate; -existența unui studiu justificativ ; -existența unui studiu de suportabilitate și a unor criterii/elemente de sustenabilitate ; -existența unei diagrame de organizare a implementării și a unor indici de eficiență și de performanță etc. 2.Redactarea corespunzătoare, din punct de vedere tehnic, a proiectului – aspecte de fond și aspecte de formă, plan, cadru conceptual, previziuni realiste etc. 3.Gradul de particularizare a proiectului raportat la specificul UAT-ului și al zonei, armonizat cu necesitățile reale, recognoscibile ale colectivității locale respective. 4. Definirea corespunzătoare a	Pentru fiecare dintre cerințele auxiliare îndeplinite de proiectul de investiții publice se va acorda suplimentar câte 1 punct.	Din punct de vedere metodologic, prioritizarea investițională trebuie să fie corelată cu principii precum: cel al economisirii timpului și al eficienței muncii; cel al simplificării vieții cotidiene; cel al consumului echilibrat și conștient, care reduce risipa; cel al favorizării hranei sustenabile și ecologice; cel al reducerii generării de deșeuri și cel al reciclării deșeurilor; cel al urbanismului construirii responsabile; cel al protejării mediului și îmbunătățirii calității acestuia etc. Vor fi preferate pentru implementare și punctate corespunzător proiecte vizând ariile de mai sus.
--	--	--	---

	scopului, a strategiei și a obiectivelor propunerii de investiție. 5. Identificarea surselor de informare, verificarea faptică a propunerii de investiție, corelarea și culegerea de date concrete. 6. Depistarea a cel puțin două surse din care să se poată finanța investiția: sursa primară de investiție și sursa alternativă (secundară). 7. Evaluarea preliminară a impactului socio-economic pe care proiectul îl va avea. 8. Informarea și consultarea publică. 9. Existența unui management inovativ, european în ceea ce privește implementarea proiectului. 10. Potențialul de impact transsectorial multiplicator. 11. Impactul asupra eficienței în folosirea resurselor (capitalului	
--	---	--

	uman și serviciilor de mediu). 12. Capacitatea de a crea valoare adăugată salariată și locuri de muncă noi/alternative. 13. Reducerea consumului energetic total și a consumurilor energetice unitare. 14. Contribuția la conservarea patrimoniului cultural, la promovarea interculturalității și la valorificarea urbanistică a moștenirii identitare. 15. Contribuția la conservarea biodiversității și la reducerea poluării aerului, apei, solului. 16. Stimularea spiritului antreprenorial.		
--	--	--	--

7. BIBLIOGRAFIE

1. Cărți, tratate, manuale, articole și studii

- Bartoli, A., *Le management dans les organisations publiques*, Ed. Dunod, Paris, 1997;
- Călin, Răzvan, Teodor, Cristian, *Politica de mediu*, Tritonic, București, 2007;
- European Commission, *Impact Assessment Guidelines*, 2009;
- *Ghidul de instrumente și bune practici în procesul decizional public*, document ce poate fi accesat la următorul link: https://portal.feaa.uaic.ro/formarecontinua/Documents/ghid_bune_practici%20SMIS_1192.pdf;
- *Ghidul pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală*, document ce poate fi accesat la următorul link: <http://poca.ro/wp-content/uploads/2016/04/Anexa-VI-Ghid-APL-1.pdf>;
- Maxim, Emil, *Managementul calității*, Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași, 2003;
- Munteanu, N. & Co., *Ghid metodologic de elaborare a unei strategii de dezvoltare locală*, Timișoara, Artpress, 2007;
- Prelipcean, G., *Fundamente economice ale investițiilor*, Ed. Universității, Suceava, 2000;
- Raportul Robinson/SGG, Policy, Planning & Budgeting in Romania, 2005, document ce poate fi consultat la următorul link:

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

http://www.sgg.ro/docs/File/UPP/doc/FIRST_REPORT-ROBINSON-19DE2005.pdf;

- SGG, Allio, L., Rodrigo, D., Torriti J., Kirkegaard, P., (2015). *Metodologie de evaluare preliminară a impactului*, 2015, document ce poate fi consultat la următorul link : <http://sgg.gov.ro/new/politici-publice-si-programe/documente/evaluarea-preliminara-a-impactului/>;
- SGG, *Proposals and recommendations regarding public policy impact assessment reforms in Romania*, 2012;
- Stancu, I., *Conceptul de investiție, tipologia investițiilor și rolul lor în lumea modernă*, ASE București, 2003;
- Unitatea de Politici Publice, Ministerul Administrației și Internelor, *Ghidul instituțiilor administrației publice pentru îmbunătățirea procesului politicilor publice la nivel local*, 2011;

2. Legislație

- Hotărârea de Guvern nr. 225/2014 pentru aprobarea *Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice*, publicată în Monitorul Oficial nr. 249/2014;
- Hotărârea de Guvern nr. 363/2018 pentru modificarea și completarea *Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 225/2014*, publicată în Monitorul Oficial al României nr.460 din 5 iunie 2018;

- Hotărârea Guvernului nr. 907/2016 privind etapele de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor tehnico-economice aferente obiectivelor/ proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice;
- Hotărârea Guvernului nr. 909/2014 privind aprobarea Strategiei pentru consolidarea administrației publice 2014-2020 și constituirea Comitetului național pentru coordonarea implementării Strategiei pentru consolidarea administrației publice 2014-2020;
- Hotărârea Guvernului nr. 961/2009 privind aprobarea Ghidului-cadru pentru elaborarea standardelor minime de calitate și a standardelor minime de cost pentru serviciile publice de calitate;
- Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică;
- Legea nr. 673/2002 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 35/2002 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a consiliilor locale;
- Ordonanța Guvernului nr. 35/2002 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a consiliilor locale.

3. Websiteuri

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

- <http://fonduri.mcsi.ro/?q=node/13>
- <http://sgg.gov.ro>
- <http://www.anpm.ro>
- <http://www.consilium.europa.eu>
- <http://www.ec.europa.eu>
- <http://www.eea.europa.eu>
- <http://www.europarl.europa.eu>
- https://portal.feaa.uaic.ro/formarecontinua/Documents/ghid_bune_practici%20SMIS_1192.pdf
- <https://www.primariadeva.ro/>
- <http://poca.ro/wp-content/uploads/2016/04/Anexa-VI-Ghid-APL-1.pdf>